

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____

Здоров'я тварин і екології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
аграрного факультету

Лілія МАРТИНЕЦЬ

“22” лютого 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти магістр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
аграрний	21-Ветеринарна медицина	211- Ветеринарна медицина	211- Ветеринарна медицина

Київ – 2024

Розробники: Пархоменко Людмила Іванівна, кандидат ветеринарних наук,
доцент кафедри здоров'я тварин і екології

_____
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

_____
(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії):
Здоров'я тварин і екології

_____
(назва кафедри)

Протокол № 2 від 5 лютого 20 24 р.

Завідувач кафедри (голова предметної комісії):

_____
(підпис)

Людмила
ПАРХОМЕНКО

_____
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:

аграрного

_____
(назва факультету)

Протокол № 2 від 15 лютого 20 24 р.

Голова методичної комісії:

_____
(підпис)

Овчаренко О. А

_____
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни: вивчення предмету «Історія ветеринарної медицини» - дати студентам знання про виникнення, розвиток і становлення ветеринарії, її роль в суспільстві та досягнення в питаннях профілактики і ліквідації інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб, створення здорових стад свійських тварин і птахоферм, а також охорони населення від заразних хвороб, загальних для людей і тварин.

Завдання навчальної дисципліни: дати узагальнені знання, одержані попередниками, збагатити світогляд майбутнього лікаря ветеринарної медицини про історію своєї спеціальності, показати її успіхи в зв'язку із досягненнями інших наук, техніки і економіки.

Гуманна і ветеринарна медицина з моменту зародження справи лікування розвивалися спільно, але в останнє тисячоліття ветеринарія відокремилася у самостійну галузь. Глибокий невід'ємний зв'язок цих галузей медицини у першу чергу зумовлений метою захистити людство від хвороб, що можуть бути передані від тварин – зооантропонозів (їх нараховують понад 150). Цей факт має свій відбиток у відомому висловлюванні: „Medicina hominem curat, veterinaria hominam tatem” (медицина оберігає людину, а ветеринарія оберігає людство), яке вперше було проголошено у 1884 році видатним ветеринарним лікарем С.С. Євсеєнком.

Не зважаючи на специфічність ветеринарної медицини, що відрізняє її від гуманної, наведений афоризм зближує обидві галузі знань. Історія ветеринарної медицини має велике значення для формування майбутнього ветеринарного лікаря, оскільки цим розширюється його ідеальний й культурний світогляд, виховується патріотизм, гордість і любов до своєї професії.

Основними завданнями вивчення дисципліни Історія ветеринарної медицини як наука і предмет викладання відіграють важливу роль у системі підготовки фахівців ветеринарної медицини, формуванні наукового світогляду і соціально-політичної позиції, підвищення загального і професійно-культурного рівня. дати узагальнені знання, одержані попередниками, збагатити світогляд майбутнього лікаря ветеринарної медицини про історію своєї спеціальності, показати її успіхи в зв'язку із досягненнями інших наук, техніки і економіки.

Як складова частина загальної історії науки і культури історії ветеринарної медицини і гуманної відображає становлення ідей лікувальної справи в минулому і нині, дає критерії для правильного розуміння розвитку лікувальної справи. дати узагальнені знання, одержані попередниками, збагатити світогляд майбутнього лікаря ветеринарної медицини про історію своєї спеціальності, показати її успіхи в зв'язку із досягненнями інших наук, техніки і економіки.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання та уявлення з дисципліни Історія України

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 19. Здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Статус навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4,5	Галузь знань: 21 «Ветеринарна медицина»	Обов'язкова	
	Напрямок підготовки: 211-ветеринарна медицина		
Індивідуальне науково-дослідне завдання- <i>не заплановане</i>	Спеціальність: 211-ветеринарна медицина	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 135		1-й	-
		Семестр	
		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента -4	Освітній рівень: магістр	Лекції	
		14 год.	-
		Практичні, семінарські	
		30 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
91 год.	-		
Мова навчання: українська		Форма підсумкового контролю: залік	

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Цілі викладання історії ветеринарної медицини. Її місце у навчальному процесі. Народна медицина первісної людини та людей проукраїнської культури

Тема 2. Народна медицина первісної людини та людей проукраїнської культури. Мустьєрська епоха. Пізній палеоліт. Мезоліт. Неоліт. Лікувальна справа у людей трипільської культури (аріїв).

Тема 3 Лікувальна справа та скотарство періоду кочовиків, кіммерійців і скіфів (II тисячоліття до н. е. – I тисячоліття н. е.). Лікувальна справа та скотарство періоду кочовиків, кіммерійців і скіфів (II тисячоліття до н.е. – I тисячоліття н.е.). Перші кочові вершники – кімерійці. Кахунський папірус. Папірус Еберса. Магічна медицини. Догматична медицина. Народна медицина скіфів (Геродот, Гіппократ, Феофаст).

Тема 4. Лікувальна справа та тваринництво періоду розселення східних слов'ян та Київської Русі (VI-VIII ст.). Аварська держава. Утворення Київської Русі. Релігійні апокрифи. Ветеринарія і медицина в Європі в період Київської

Тема 5. Лікувальна справа та тваринництво в Україні в період XIII – початку XVI сторіччя.

Тема 6. Лікувальна справа та тваринництво в Україні в період XVIII – початку XX ст. (підготовка ветеринарних фахівців, лікувальна справа, видання підручників, перші ветеринарні журнали).

Тема 7. Лікувальна справа та тваринництво в Україні у XX ст. Історія становлення ветеринарної служби в Україні.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі			
		л	п	с.р.		л	п	лаб.	с.р.
1	2	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Цілі викладання історії ветеринарної медицини. Її місце у навчальному процесі. Народна медицина первісної людини та людей проукраїнської культури	14	2	5	16	-	-	-	-	-
ТЕМА 2. Народна медицина первісної людини та людей проукраїнської культури Мустьєрська епоха. Пізній палеоліт. Мезоліт. Неоліт. Лікувальна справа у людей трипільської культури (аріїв).	14	2	5	15	-	-	-	-	-
Тема 3 Лікувальна справа та скотарство періоду кочовиків, кіммерійців і скіфів (II тисячоліття до н. е. – I тисячоліття н. е.). Лікувальна справа та скотарство періоду кочовиків, кіммерійців і скіфів (II тисячоліття до н.е. – I тисячоліття н.е.). Перші кочові вершники – кімерійці. Кахунський папірус. Папірус Еберса. Магічна медицини. Догматична медицина. Народна медицина скіфів (Геродот, Гіппократ, Феофаст).	14	2	4	15	-	-	-	-	-
ТЕМА 4. Лікувальна справа та тваринництво періоду розселення східних слов'ян та Київської Русі (VI-VIII ст.). Аварська держава. Утворення Київської Русі. Релігійні апокрифи. Ветеринарія і медицина в Європі в період Київської русі.	14	2	4	15	-	-	-	-	-
ТЕМА 5. Лікувальна справа та тваринництво в Україні в період XIII – початку XVI ст.	14	2	4	10	-	-	-	-	-
ТЕМА 6. Лікувальна справа та тваринництво в Україні в період XVIII – початку XX ст. (підготовка ветеринарних фахівців, лікувальна справа, видання підручників, перші ветеринарні журнали).	8	2	4	10	-	-	-	-	-
ТЕМА 7. Лікувальна справа та тваринництво в Україні у XX ст. Історія становлення ветеринарної служби в Україні	12	2	4	10	-	-	-	-	-
Усього годин	135	14	30	91	-	-	-	-	-

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна ФН
1	ТЕМА 1. Цілі викладання історії ветеринарної медицини. Її місце у навчальному процесі. Народна медицина первісної людини та людей праукраїнської культури. Мустьєрська епоха. Пізній палеоліт. Мезоліт. Неоліт. Лікувальна справа у людей трипільської культури (аріїв).	2
2	ТЕМА 2. Лікувальна справа та скотарство періоду кочовиків, кіммерійців і скіфів (II тисячоліття до н.е. – I тисячоліття н.е.). Перші кочові вершники – кімерійці. Кахунський папірус. Папірус Еберса. Магічна медицини. Догматична медицина. Народна медицина скіфів (Геродот, Гіппократ, Феофаст).	2
3	ТЕМА 3. Лікувальна справа та тваринництво періоду сарматів, готів, гунів в Україні (перша половина I тисячоліття). Праці Варрона, Лукриція, Віргілія, Овідія, Колу мели, Галена, Плінія, Аспирта, Веґеція та інших.	2
4	ТЕМА 4. Лікувальна справа та тваринництво періоду розселення східних слов'ян та Київської Русі (VI-VIII ст.). Аварська держава. Утворення Київської Русі. Релігійні апокрифи. Ветеринарія і медицина в Європі в період Київської Русі.	2
5	ТЕМА 5. Лікувальна справа та тваринництво доби татаро-монгольського ярма й литовсько-польського панування в Україні (XIII-XVI ст.). Лікувальна справа та тваринництво Козацької доби в Україні (військово-адміністративний штат козаків, державна ветеринарна служба у козаків).	2
6	ТЕМА 6. Лікувальна справа та тваринництво в Україні в період XVIII – початку XX ст. (підготовка ветеринарних фахівців, лікувальна справа, видання підручників, перші ветеринарні журнали).	2
7	ТЕМА 7. Історія становлення ветеринарної служби в Україні. Конюший наказ. Аптекарський наказ. Лікарські управи при губернських аптеках. Дорадчий ветеринарний комітет і ветеринарне управління у складі медичного департаменту. Структура ветеринарної служби. Особливості структури ветеринарної служби у порівнянні з дореволюційною структурою. Українська військова ветеринарія. Підготовка фахівців ветеринарної медицини.	2
8	ТЕМА 8. Військова ветеринарна служба. Роль наукових товариств у житті ветеринарних фахівців. Особливості земської ветеринарної служби. Ветеринарна справа в Києві та Київській губернії. Особливості формування ветеринарної служби в радянський період. Роль зооветпостачу в житті ветеринарної служби. Походження терміну „ветеринарія”.	2
	Разом	30

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Київська Русь (XI–XII ст.) Легітимізація споріднених спеціальностей (князівські конюхи, вівчарі), які пізніше стали основою для становлення фаху ветеринарного лікаря	16
2	Литовсько-польський період (середина XIV ст. – середина XVII ст.) Створення університетів (Прага, Краков), в яких було започатковано підготовку фахівців лікувальної ветеринарної справи	15
3	Історія державного управління ветеринарною медициною в Україні. розвиток державного управління ветеринарною медициною в Україні козацький період. Козацький період (XVI–XVII ст.). Офіційне введення ветеринарних фахівців до реєстру військовоадміністративної системи (військовий скотар)	15
4	Хірурги–цирульники. Значення для розвитку лікувальної справи.	15
5	Розвиток ветеринарії на сході України.	10
6	Сучасні освітні центри з ветеринарної медицини України та світу. Історія створення і сьогодення.	10
7	Українська військова ветеринарія.	10
	Усього	91

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи навчання:

Словесні: пояснення, бесіда, дискусія, робота з книгою;

Наочні: ілюстрація та демонстрація;

Практичні: практичні роботи.

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Основна форма контролю: - залік.

Основних методи оцінювання:

- опитування;
- презентації результатів практичного задання;
- тестування.

Таблиця 5.1 – Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти, освітньої програми.

Поточний контроль								Підсумковий контроль	Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
8	8	8	8	7	7	7	7	40	100

T1, T2 ... T8 – теми навчальної дисципліни.

Таблиця 5.2 – Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт		
	Тест	Практичне завдання	Опитування ...
ПРН 19. Здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.	+	+	+

Таблиця 5.3 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

При читанні курсу „Історія ветеринарної медицини” використовуються архівні матеріали, видання періодичної преси, музейні матеріали. Програмне забезпечення: Office 365 (рік введення в експлуатацію

– 2020 рік). Методичне забезпечення з використанням корпоративної платформи Teams і Moodle , комп’ютер, мультимедійний проектор.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни;
2. Конспект лекцій з дисципліни;
3. Пакет тестових завдань для самоконтролю знань студентів.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Махорін Г. Л., Хоменко З. В.М 36 Історія ветеринарної медицини як науки в Україні. Навчальний посібник. /Г.Л. Махорін, З. В. Хоменко. - Житомир: «Рута», 2019 ,- 120 с.
2. Рудик С.К. Історія ветеринарної медицини Київщини // Київ „Агро-Світ”, 2000.
3. Рудик С.К. Тварини, лікувальна справа та освіта держави Запорозька Січ // Київ, Міжнародна асоціація „Козацтво”, 2006.
4. Дідок Ю. В. Історичні аспекти державного управління ветеринарною медициною на території українських земель у період кінця 19 – початку 20 століття. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2015. Вип. 1. С. 17–28.
5. Одінцова Г. С., Чабанова Ю. В. Історичні аспекти розвитку державного управління ветеринарною медициною за часів перебування України у складі СРСР. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2007. № 1 (31). С. 32–41.
6. Вербицький П. І., Достоєвський П. П., Рудик С. К. Історія ветеринарної медицини України. Київ: Ветінформ, 2002. 384 с.
7. Достоєвський П., Хоменко В. Етапи реформування та становлення державної ветеринарної медицини України. Ветеринарна медицина України. 2001. № 8. С. 8–11.